

Ministerie van Economische Zaken
Minister Kamp
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

DATUM	1 juli 2016	TEAM	
NUMMER		REFERENTIE	Hans Kraaij
UW BRIEF VAN		DOORKIESNUMMER	06-21124595
UW NUMMER	8187A772	E-MAILADRES	hans.kraaij@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	geen	ONDERWERP	Reactie op energiedialoog
CC	Dhr. Stef Blok, Minister van Wonen Dhr. Eric Wiebes, Staatssecretaris van Financiën Mw. Sharon Dijksma, Staatssecretaris van Milieu		

Geachte minister Kamp,

Afgelopen januari heeft u in het Energierapport uw visie op de toekomstige energievoorziening geformuleerd. In dat energierapport heeft u ons uitgenodigd om onze visie op en analyse van de toekomstige energievoorziening te geven. Ook wordt gevraagd welke verdere stappen kunnen worden genomen, in het bijzonder binnen de verschillende energiefuncties, en wie welke inzet daarvoor pleegt. Deze brief is ons gezamenlijke regionale antwoord op die uitnodiging.

Wij zijn onze regionale energiedialoog begin 2015 gestart en dat heeft al veel mooie energie-initiatieven opgeleverd. Bijna 140 vrijwillige energieambassadeurs zijn actief in onze regio om hun buurt en wijk stap voor stap energiezuiniger te maken. Internationaal toonaangevend is de smart solar charging van Lomboxnet en ook met nul-op-de-meter zijn wij één van de koplopers met in totaal ruim 700 woningen op de planning voor 2016/2017. De gemeente Utrecht is er in geslaagd om een goed lopend energiefonds in de markt te zetten en er worden nu gesprekken gevoerd om dit fonds regionaal te maken. Wij willen de energietransitie in onze regio graag versnellen, maar dat kan alleen als we (juridisch) de ruimte krijgen om de lat in onze regio hoog te leggen en te experimenteren met concepten voor aardgasloze wijken, energieneutrale woningen, smart solar charging, geothermie en zero-emission openbaar vervoer. Deze brief is tevens een oproep met ons samen te werken om onze gezamenlijke ambitie te realiseren.

Onze visie op de toekomstige energievoorziening

In de toekomst produceren we steeds meer elektriciteit in de wijken zelf en willen we deze tijdelijk opslaan in elektrische auto's. Over 35 jaar zijn onze wijken niet meer aangesloten op een aardgasnet. De huidige en nieuw aan te leggen warmtenetten worden gevoed met duurzame warmte. Er is ruimte voor verschillende spelers en technieken, hopelijk ook een paar die we nu nog niet kennen. Wel is duidelijk dat we, liefst zo snel mogelijk, afscheid nemen van het energiesysteem dat gebaseerd is op het verbranden van fossiele grondstoffen.

De mogelijkheden voor de productie van duurzame energie zijn beperkt in onze regio. De provincie Utrecht is klein en dichtbevolkt. Wij hebben ook geen zee om windmolens in te plaatsen. Dat vertaalt zich in een relatief klein aandeel voor duurzame energie: 2% in Utrecht tegen 5% als landelijke gemiddelde. Daar staat tegenover

dat Utrecht van alle provincies de meeste energie heeft bespaard tussen 2010 en 2013: 5,3% in Utrecht tegen 1,6% landelijk. Energiebesparing is dan ook een belangrijke pijler onder de Utrechtse energietransitie.

Om te zorgen dat de Utrechtse energietransitie snel kan verlopen, nemen Utrechtse overheden het voortouw een stimulerend speelveld te creëren. Een slim netwerk, gedreven door Utrechtse bedrijven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en bewoners geven de energietransitie in de regio vorm. Ons pad is gefundeerd op de ambitie van de mensen die wonen en werken in onze regio. Die ambitie is hard nodig, omdat er veel te doen en ook veel te winnen is met het besparen en duurzaam produceren van energie: next economy. Wij doen het samen en wij doen het slim: de Utrechtse manier.

Hoe geven wij invulling aan de dialoog?

Ons energiebeleid is een dialoog met de mensen die wonen en werken in onze regio. Deze dialoog hebben we, de verschillende actieve regionale partijen, tot nu toe op verschillende momenten op verschillende manieren ingevuld. Dat proces stopt niet. De basis voor ons beleid is een continue dialoog met bewoners en andere belanghebbenden.

Provinciale Staten van Utrecht hebben zelf het initiatief genomen om samen met het college invulling te geven aan de dialoog met burgers, bedrijven, kennisinstellingen, andere overheden en maatschappelijke organisaties. Dat is gebeurd in drie sessies met elk ongeveer 150 deelnemers, in aanwezigheid van statenleden.

De gemeenten hebben elk op hun eigen manier invulling gegeven aan de dialoog met hun inwoners. De voorbeelden zijn divers en vaak uniek in hun aanpak. De gemeente Utrecht heeft in 2015 Stadsgesprekken Energie gevoerd met 165 aselect gekozen bewoners. Dit was een enorm leerzaam proces dat heeft geleid tot een verbetering en verdieping van de plannen op het gebied van energie. Resultaten zijn uitgewerkt in een Energieplan en de Utrechtse Energieagenda's. Bewoners en ondernemers van de gemeente Amersfoort worden met het Toekomstfonds Duurzaamheid uitgedaagd om met initiatieven te komen die een steuntje in de rug kunnen gebruiken voor opschaling. Er is met 500 Amersfoorters besproken wat zij belangrijk vinden om mee te geven aan de gemeenteraad. Bij de top 10 waren maar liefst 4 duurzaamheidsvoorstellen. Gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft via een social mediacampagne haar inwoners uitgedaagd om met initiatieven te komen, die na een selectieproces ondersteund worden door de gemeente. De gemeente Zeist ondersteunt met een prijsvraag burgerinitiatieven die bestaande wijken en dorpen duurzamer maken. In gemeente De Bilt is een actieve bewonersvereniging (BENG!) die samen met de overheid invulling geeft aan een energieagenda. Dit soort bewonersverenigingen zijn ook actief in bijvoorbeeld Woerden, Utrecht en Houten.

Met de Economic Board Utrecht en de Natuur en Milieufederatie Utrecht hebben we twee actieve partners die op regionale schaal de energietransitie versnellen. De EBU helpt bedrijven groene, gezonde en slimme business cases financieerbaar te maken, onder andere door het bouwen van nieuwe coalities van bedrijven, overheden en kennisinstellingen. Sinds 2010 ondersteunt de NMU vanuit het Servicepunt Energie Lokaal Utrecht lokale energiecorporaties van bewoners met het opwekken van energie en het nemen van energiebesparingsmaatregelen. Vanuit het programma grootschalige zon ondersteunt zij 40 zonne-energieprojecten in de provincie Utrecht o.a. bij sportclubs, scholen, agrariërs en zonneweides.

Provincie, gemeenten, de NMU en de EBU vormen samen de Regionale Energie Alliantie. Deze zorgt voor versnelling van de energietransitie door krachtenbundeling en samenwerking. De NMU faciliteert deze en zwengelde de alliantie aan door in 2014 een nulmeting uit te voeren voor de energietransitie. De conclusie uit deze nulmeting was dat er werk aan de winkel is, te beginnen met:

- Nul-op-de-meter woningen
- Energiebesparing in woningen (particulieren en woningcorporaties)
- Groene, gezonde scholen
- Maatschappelijk vastgoed zorg
- Grootschalige zon
- Energiebesparing bij bedrijven
- Gebiedsgerichte trajecten

Rond deze thema's zijn de afgelopen jaren diverse bijeenkomsten georganiseerd. Eén van de hoogtepunten was de bijeenkomst op 10 september 2014 waar meerdere woningcorporaties, bouwbedrijven,

maatschappelijke organisaties en overheden zich committeerden aan de ambitie om 50.000 nul-op-de-meterwoningen te realiseren in onze provincie. Op 30 oktober 2015 vond de integrale regionale bijeenkomst: 'Samen kansen benutten' plaats, waar ook op bestuurlijk niveau deze thema's aan bod kwamen. Inmiddels is er een NOM-alliantie opgericht die structureel communiceert over en bemiddelt bij NOM-projecten.

De NOM-alliantie en het programma grootschalige zon zijn voorbeelden van instrumenten die ontstaan zijn naar aanleiding van de regionale energiedialoog. Daarnaast is er een aantal regionale instrumenten en initiatieven met hulp van het Rijk tot stand gekomen:

- De aanjaagfaciliteit collectieve energieprojecten heeft met succes een aantal energieprojecten geholpen om marktrijp te worden. Het budget dat hiervoor door het Rijk ter beschikking was gesteld in het kader van het Energieakkoord is inmiddels bijna uitgeput, maar zal door de provincie worden aangevuld, zodat dit succes vervolgd kan worden.
- Met een bijdrage van het Rijk is extra capaciteit en een opleidingstraject beschikbaar gesteld voor toezicht en handhaving van de energiebesparingsverplichting uit de Wet milieubeheer. Dat heeft er ook toe geleid dat nu regionaal beter wordt samengewerkt tussen de diverse actieve toezichthoudende instanties. Deze kennisuitwisseling en samenwerking is zeer nuttig en nodig en leidt tot effectievere inzet van middelen.
- Via de VNG steunt het Ministerie van Binnenlandse Zaken U-THUIS, een samenwerkingsverband van 15 Utrechtse gemeenten dat als doel heeft woningeigenaren te ondersteunen met energiebesparing en het duurzaam opwekken van energie. Denk hierbij aan informatieverstrekking over isolatie en zonnepanelen, maar ook het bij elkaar brengen van inwonersinitiatieven in community's of practice.

Door de specifieke lokale en thematische agenda's zijn we altijd in verbinding met onze inwoners. Wij doen dit echter vanuit één ambitie die we allemaal onderschrijven: een klimaatneutrale samenleving.

Op welke punten willen we de samenwerking met het Rijk versterken?

Wij werken graag samen met u om de energietransitie te versnellen. Daarvoor is het wel nodig dat de regio's op hun eigen manier invulling kunnen blijven geven aan de energietransitie en daar ook mogelijkheden en ruimte voor krijgen. Dit vraagt om heldere afspraken over rollen en verantwoordelijkheden en kaders waarbinnen aan de slag kan worden gegaan.

In de regio is het bewustzijn groot dat we slechts door samenwerking de energiedoelstellingen zullen behalen. Wij hebben elkaar nodig bij het pakken van kansen en het wegnemen van drempels om nieuwe initiatieven en verdienmodellen te ontwikkelen op in ieder geval de volgende onderwerpen:

1. Aardgasloze warmtevoorziening
2. Energiebesparing woningen
3. Smart solar charging
4. Geothermie
5. Zero-emission openbaar vervoer

Aardgasloze warmtevoorziening

Gemeenten hebben een instrument om door middel van het warmteplan bij nieuwbouwlocaties alternatieven voor aardgas af te dwingen door een collectiefdistributienet van warmte voor te schrijven. Echter, wanneer een gebied geschikter is voor all electric, zouden gemeenten ook graag de mogelijkheid hebben dit door regelgeving af te kunnen dwingen.

In de bestaande bouw willen gemeenten op dezelfde wijze het vervangen van aardgasleidingen kunnen voorkomen. Hiermee worden investeringen, die voor ruim 40 jaar worden gemaakt, op een slimmere manier benut. Tijdens het stadsgesprek in Utrecht is door bewoners uitgesproken dat gedwongen overschakelen op een alternatief voor aardgas mogelijk moet zijn wanneer meer dan 75% van de bewoners niet meer aangesloten wil zijn op aardgas.

De stad Utrecht en Nieuwegein hebben met een groot warmtenet een belangrijke asset om op termijn tot de volledige omschakeling op duurzame bronnen over te gaan. Omdat de elektriciteitscentrale van Lage Weide niet altijd draait en het milieurendement lager is dan oorspronkelijk gedacht, willen we inzetten op de kansen die we zien om het warmtenet te verduurzamen. Open toegang tot de warmtenetten is hiervoor een randvoorwaarde, zodat andere duurzame bronnen kunnen invoeden op het bestaande net. In de komende herziening van de Warmtewet zien wij daarom graag dat flexibiliteit op warmtenetten mogelijk wordt.

Bovengenoemde elementen zouden wij ook graag terug zien in de Uitvoeringsagenda Warmte die momenteel wordt opgesteld.

Energiebesparing woningen

De Utrechtse NOM-alliantie heeft als ambitie om 50.000 nul-op-de-meter-woningen te realiseren in 2020. Diverse regelingen lijken deze ambitie in de weg te staan. Wij roepen dan ook op om in uw beleid een ambitieuze doelstelling op te nemen voor het energieneutraal maken van de gebouwde omgeving en dit te vertalen naar de volgende maatregelen:

- Wij zouden graag zien dat in het Bouwbesluit wordt vastgelegd dat per 1 januari 2020 alle nieuwbouw volledig energieneutraal moet zijn. Dat gaat verder dan de ambitie van EPC = 0, omdat in de EPC alleen het gebouwgebonden energiegebruik wordt meegenomen.
- Tot die tijd is het nodig om de ontheffingsmogelijkheden op grond van het experimenteerartikel in het Bouwbesluit te versoepelen, zodat de bouwsector beter gestimuleerd wordt om energieneutraal te bouwen (kantoren en particuliere woningbouw).
- De subsidieregeling voor particuliere woningbouw (€100 miljoen van uit BZK) wordt niet optimaal benut. Wij denken graag mee over hoe dergelijke (subsidie)fondsen lokaal op maat en met innovatie het beste (gebiedsgericht) kunnen worden ingezet.

Smart Solar Charging

Het project Smart Solar Charging is ontstaan in Utrecht. Dit project borduurt voort op de twintig slimme laadpalen die in de wijk Lombok zijn gerealiseerd. Doel is om in 2018 in onze regio, als eerste in Europa, een werkend lokaal energiesysteem met 1.000 slimme zongestuurde laadpalen, 1.000 elektrische (deel)auto's, 10.000 deelnemers en 10.000 zonnepanelen te realiseren. Met auto's die slim kunnen laden en ontladen worden pieken in vraag en aanbod van groene stroom vereffend zodat netverzwaringkosten worden vermeden/verminderd. Inmiddels hebben vijftien gemeenten zich aan deze ambitie gecommitteerd. Wij willen in september 2016 een Green Deal met het Ministerie van EZ sluiten met als doel: het vastleggen van de gezamenlijke ambitie om in Utrecht het energiesysteem van de toekomst te bouwen en daarvoor experimenteerruimte te bieden via bijvoorbeeld de nieuwe tender experimenten elektriciteitswet. Binnen deze experimenteerruimte krijgen partijen bijvoorbeeld de ruimte om te experimenteren met flexibilisering van de energietarieven, zoals variabele aansluit- en nettarieven, variabele stroomtarieven, en de mogelijkheid om marktconforme vergoedingen uit te keren voor netbalanceringskosten.

Geothermie

Binnen de Provincie Utrecht wil een unieke combinatie van bedrijven en kennisinstellingen warmte én elektriciteit winnen via ultradiepe geothermie. De bedoeling is om tot een nieuwe dieptebereik te boren tussen de 5 en 7 km en om ervaring op te doen met levering van zowel warmte als elektriciteit uit een geothermiebron. Er is in Nederland nog weinig bekend over de ondergrond op deze diepte, als ook over de levering van zowel warmte als elektriciteit uit geothermie. Ervaringen die opgedaan worden kunnen dan ook van grote waarde zijn voor de verdere ontwikkeling van ultradiepe geothermie in Nederland. De regio investeert zelf onder meer in het opzetten van een objectieve kennisbank als instrument voor het omgevingsmanagement. Om dit project verder te ontwikkelen is een financiële bijdrage nodig voor geologisch onderzoek naar de diepere aardlagen. Daarnaast is er een garantstelling nodig voor het boringrisico. Ten slotte vragen wij van het Rijk om een SDE-garantie, aangezien de investeringskosten voorafgaand aan de SDE aanvraag enorm zijn. Wij gaan hier graag met u over in gesprek.

Zero Emissie OV

Utrecht is altijd voorloper geweest bij de introductie van elektrische bussen. In 2013 waren wij de eerste regio met een elektrische bus in de concessie en vanaf volgend jaar zullen er 15-20 elektrische bussen rijden in onze provincie. Utrecht Region streeft naar zero emissie in het openbaar vervoer in 2028. Dit sluit aan op de ambities van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu. Met de geleidelijke transitie naar zero emission zijn kosten gemoed die niet passen binnen de bestaande OV-begroting. Wij willen niet dat de zero emissieambities ten koste gaat van het OV-voorzieningsniveau. Bij het Ministerie van IenM zullen wij daarom een verzoek indienen voor een bijdrage aan de kosten voor laadinfrastructuur en een garantstelling voor de levensduur van de batterijen van elf elektrische bussen die we in 2017 willen aanschaffen. Om ervoor te zorgen dat we vanaf nu geen dieselbussen meer aan hoeven schaffen, willen wij samen met het Rijk zoeken naar mogelijkheden voor cofinanciering door andere partijen, waaronder de Europese Unie.

Tot slot

Graag zouden wij met u een Green Deal sluiten, gericht op het creëren van meer ruimte om met Utrecht Region de energietransitie te versnellen. Bij deze nodigen wij u graag uit voor een werkbezoek in onze regio waarin deze green deal wordt bevestigd.

Hoogachtend,

De Regionale Energie Alliantie Utrecht,

Pim van den Berg
Provincie Utrecht

Joris Hogenboom
Natuur en Milieufederatie Utrecht

Lot van Hooijdonk
Gemeente Utrecht
U15 Bestuurstafel energietransitie en duurzaamheid

Yvonne Kemmerling
Gemeente Amersfoort

Michiel van Liere
U15-gemeenten: Bunnik, de Bilt, Houten, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vianen, Wijk bij Duurstede, Woerden, IJsselstein en Zeist

Ton van Mil
Economic Board Utrecht

